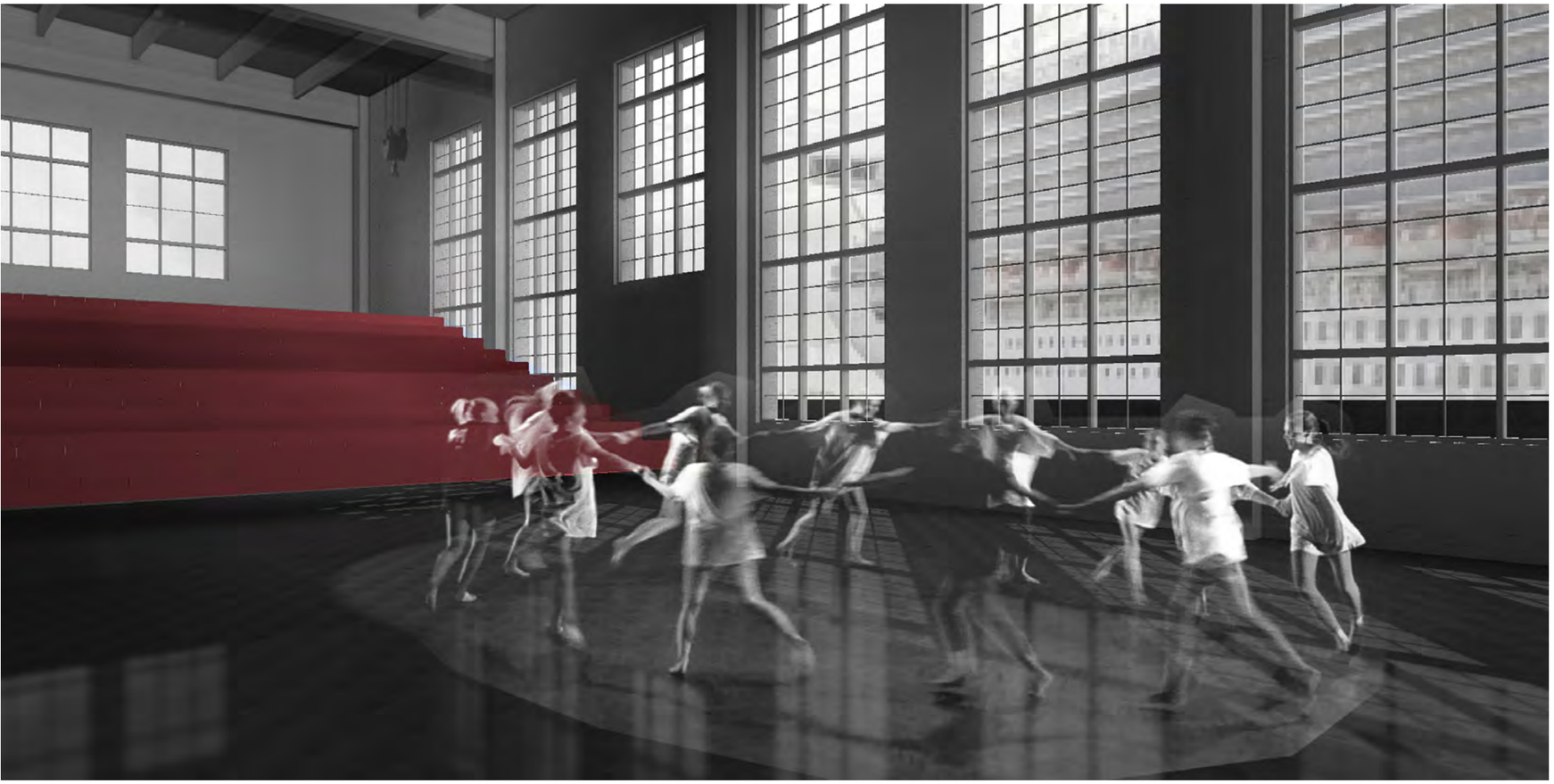

FORDIN TALO KULTTUURILLE 2012 → 2030

ideasuunnitelma

ALUSTAVA 24.11.2011

talli
arkkitehtuuri- ja muotoilutoimisto talli oy
tallberginkatu 1C93 00180 Helsinki
p. 09 6811190 f. 09 68111969
s. etunimi.sukunimi@talli.fi

TAUSTAA

1 KULTTUURIKÄYTÖN SELVITYS 2012/2030

- syy selvitykselle
- tarpeet kaupungissa
2007 selvitys, 2011 selvitys/kysely -> editoitu teksti Hanna-Mari Peltomäeltä

Hernesaaren asemakaavallinen tilanne

Hernesaressa on parhaillaan käynnissä osayleiskaavan laatimistyö. Nykyinen teollisuusalue saa osayleiskaavan myötä väistyä uuden kaupunginosan tieltä. Osayleiskaavassa tullaan suojelemaan alueen rakennuksista Fordin entinen kokoonpanotehdas ja läheinen Valtion Viljavarastot. Osayleiskaavatyön puitteissa tutkitaan Fordin talon soveltuvuutta tulevaisuudessa kulttuurikäyttöön.

- yms.

- selvityksen aikarajat syksy 2012 / 2030
- 2012 versio elinkelpoinen myös ilman 2030 toteutusta
- satama, meri, monumentaalirakentaminen Helsingin rannoilla

ALUSTAVA 24.11.2011

Hernesaari 1920-luvulla

Fordin kokoonpanotehdas on tulevaisuudessa mahdollista ottaa nykyistä painavammin huomioon kaupunkirakenteessa - nykyisin rakennus jää kaupunkikuvassa miltei kokonaan läheisten monumentaalisten peltihallien katveeseen. (ilmakuva vuodelta 2008 / www.ptp.fi)

havainnekuva Hernesaaren tulevaisuudesta
KSV / kaavoituskatsaus 2011

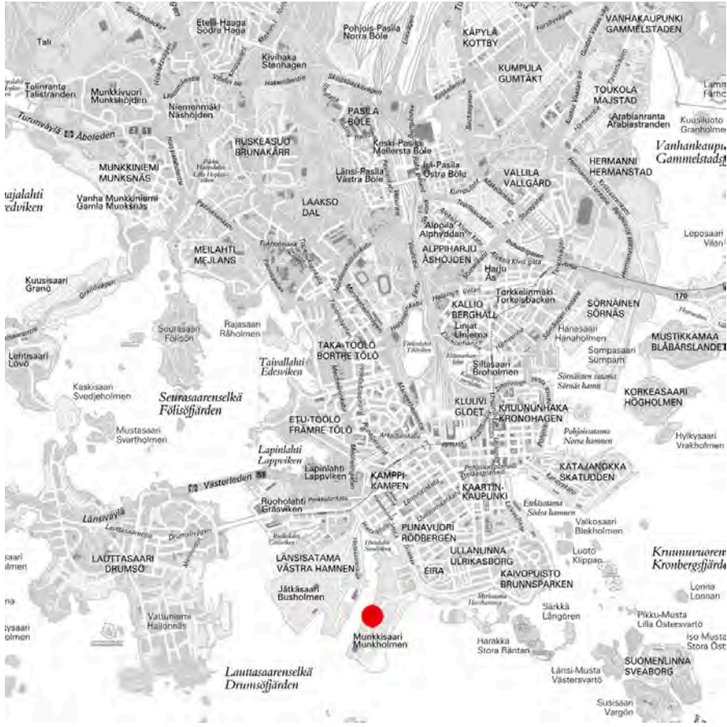

2 HERNESAARI

Laitumesta kaupungiksi

Nykyinen Hernesaaren alue muodostuu pääosin täyttömaasta, jonka alle ovat peittyneet niemen keskivaiheilla sijainnut Hernesaari ja eteläkärjen Hernematalankari. 1900-luvun alussa saaren nimeksi vahvistetiin Hernesaari. Saarta käytettiin kesäisin laitumena ja siellä oli kalastajien tukikohta. Munkkisaari ja Hernesaari yhdistettiin vuonna 1941, kun oli saatu lupa niiden välisen salmen täyttämiseen. Viisi vuotta myöhemmin merestä nouseva kallioinen saari tasoitettiin vasta valmistuneen Fordin autotehtaan käyttöön.

Nykyisin Hernesaaressa toimii telakka teollisuusalueineen.

Hernesaaren tulevaisuus

Hernesaareen laaditaan parhaillaan osayleiskaavaa. Alueen asemakaavoitus aloitetaan, kun kaupunkisuunnittelulautakunta on hyväksynyt osayleiskaavaehdotuksen. Rakentamisajankohdaksi on kaavailtu vuosia 2020-2030.

Hernesaaresta rakentuu 5000 asukkaan ja 3000 työpaikan myötä uusi osa Helsingin kantakaupunkia. Raitiovaunut tulevat kulkemaan pitkin Hernesaarta halkovaa pääkatua. Kadun itäpuolelle rakennetaan asuinkorttelit, vesiurheilukeskus, merellinen kaupan keskittymä ja helikopterikenttä. Asuinkorttelit muodostavat kolme "kylää", joista jokaisen keskeklle rakennetaan vesiallas venepaikkoineen. Asuinkylien viereen itärannalle sijoittuu rantapuisto.

Pääkadun länsipuolella säilyvät viljasiilot, Munkkisaaren teollisuustalo ja Fordin tehdasrakennus. Niiden jatkona sijaitsevat kolmen risteilyaluksen laiturit, matkustajaterminaali sekä pienvenesatama palveluineen.

Alueella tapahtuu jo ennen kuin rakentaminen alkaa

Ensimmäiset uudet asukkaat muuttavat Hernesaareen aikaisintaan vuonna 2020. Tätä ennen aluetta kehitetään risteilysatamana ja matkailukohteena. Hernesaareen saapuu vuosittain noin 300 000 risteilymatkailijaa ja 300 kansainvälistä risteilyalusta.

Lähde: Hernesaari - Kantakaupunkia avomerinäkymin / Kaupunki suunnittelee 2011:8 / KSV

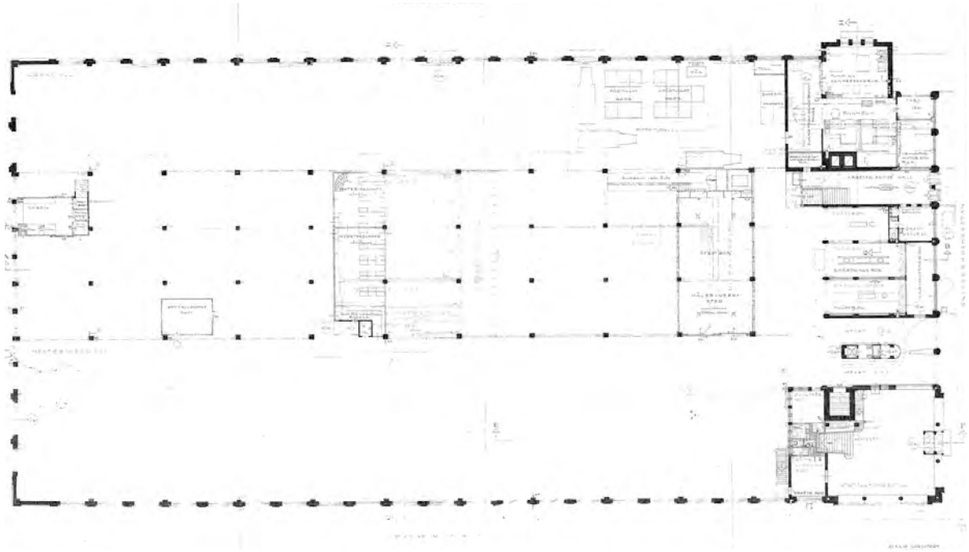

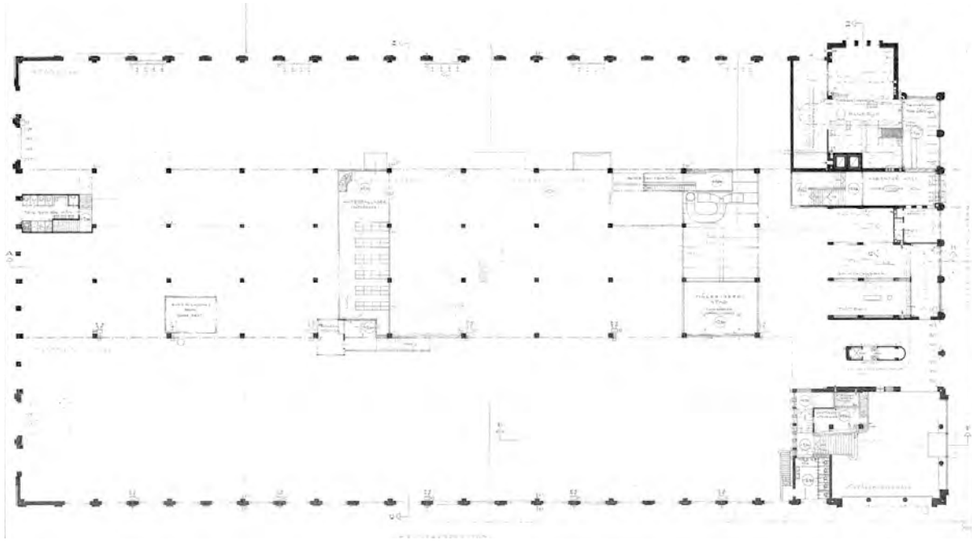

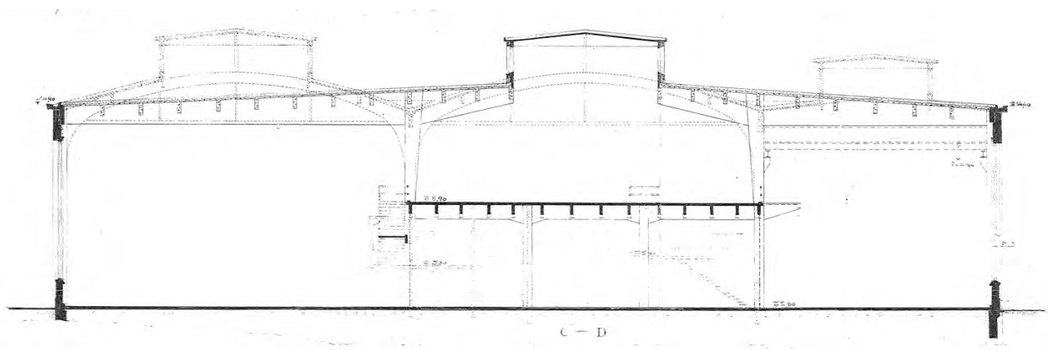

3 FORDIN TALON HISTORIA

Fordin entinen kokoonpanotehdas Hernesaaressa on helsinkiläisen arkkitehdin, Gunnar Nordströmin, Oy Ford Ab:lle suunnittelema, edustava pääkonttori- ja tehdasrakennus. Rakennus suunniteltiin ja toteutettiin jatkosodan ja sitä seuranneen pulakauden aikana.

Kokoonpanotehdas oli valmistuessaan avara, valoisa ja toiminnaltaan selväpiirteisesti jäsennelty tuotantolaitos, jonka tiloihin heijastui yrityksen hierarkkinen toimintakulttuuri. Sen arkkitehtuuri oli 1940-luvulle tyypilliseen tapaan yksityiskohdiltaan runsaampaa ja koristeellisempaa kuin edellisellä vuosikymmenellä vallalla ollut funktionalismi.

Fordin talo on historiansa aikana kokenut runsaasti muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet monella tapaa etenkin sen entisiin tuotantotiloihin ja tehdastyöväen käytössä olleisiin tiloihin. Rakennukseen suunniteltiin alun perin joustovaraa, jota toteutettiin 1940- ja 50-luvuilla rakentamalla tuotantotiloihin uutta välipohjaa. Vuonna 1965 toteutettiin pitkään suunnitteilla ollut rakennuksen lisäkerroksen rakentaminen arkkitehti Kurt Simbergin suunnitelmien mukaan. Rakennuksen sisätilojen arkkitehtuurin laatuun merkittävimmin vaikuttanut yksittäinen muutos on ollut 1970-luvulla vesikaton korjauksen yhteydessä toteutettu kattolyhdyn purkaminen.

Fordin talon nykyinen ulkohahmo ja julkisivut ovat rakennuksen 1980-luvulla peruskorjattua lounaispäätyä lukuun ottamatta pitkälle vuoden 1965 laajennuksen jälkeisessä asussa.

Oy Ford Ab luopui tehdasrakennuksestaan 1990-luvun laman jälkimainingeissa vuonna 1997. Tämän jälkeen rakennuksen sisätiloihin ovat vaikuttaneet rakennuksen eri vuokralaiset, joita varten on jaettu tuotantotiloja useisiin yksiköihin, rakennettu uusia porrasyhteyksiä ja uudistettu osittain toimisto- ja aputiloja. Merkittävän yhtenäisen kerrostuman rakennuksen muutoshistoriassa muodostavat 2000-luvun alussa tehtaan vanhaan nosturihalliin uusmediayhtiö Satama Interactivea varten suunnitellut toimisto- ja kokoustilat (arkkitehti Jaakob Solla / a.men), joiden arkkitehtuurissa on otettu huomioon vanhan teollisuusrakennuksen luonne ja historia. Siistiin toimistokäyttöön korjatussa tilassa on aistittavissa sama avoimen tehdashallin luonne joka välittyy vanhoista valokuvista, kun taas tehdasrakennuksen eteläpäädyn tuotantokäytössä olevat tilat ovat tilallisesti pirstoutuneita.

Rakennuksen sisätilojen ominaisluonne on muutoksista huolimatta kuitenkin edelleen vahva. Tiloissa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä pintoja ja rakennusosia niissäkin tiloissa, joissa tilamuutokset ovat olleet huomattavia, sekä useita yhtenäisiä tilakokonaisuuksia (esimerkiksi rakennuksen pääsisäänkäynnit, porrashuoneet, näyttelyhalli ja toisen kerroksen toimistotilat). Rakennuksen alkuperäisten suunnitteluperiaatteiden mukaan on tehtaan eri vaiheissa rakennettu uutta ja muokattu vanhaa.

Rakennuksen muutoshistoriaan kuuluu sekä selväpiirteisiä, yhtenäisesti toteutettuja muutosjaksoja että käytön mukanaan tuomia, tarpeen mukaan enemmän tai vähemmän suunnitelmallisesti toteutettuja kerrostumia.

Kokonaisuutena Fordin entinen kokoonpanotehdas muodostaa erittäin mielenkiintoisen ja muutoksista huolimatta kokonaisuutena hyvin säilyneen, arvokkaan arkkitehtonisen kokonaisuuden. Rakennuksessa säilyneillä arkkitehtonisilla arvoilla ja kerroksellisella historialla on erityistä merkitystä tulevaisuuden uuden kaupunginosan siteenä Hernesaaren teolliseen menneisyyteen.

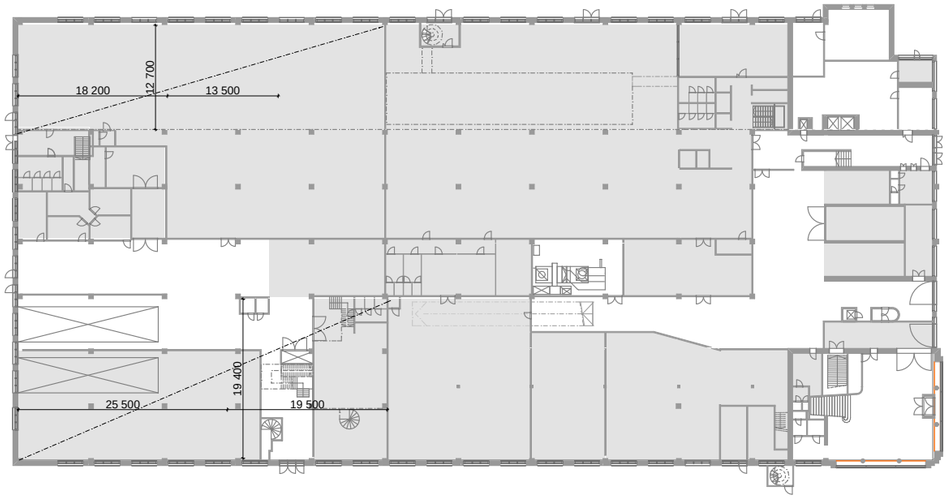

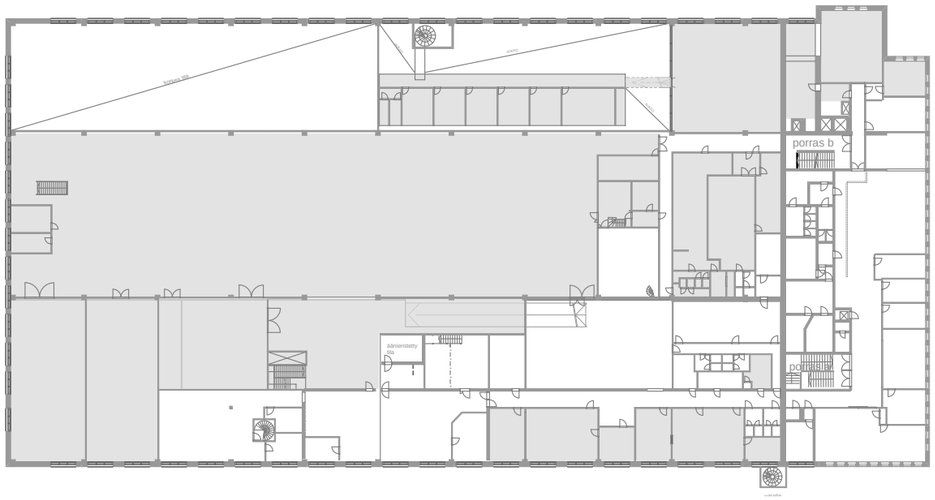

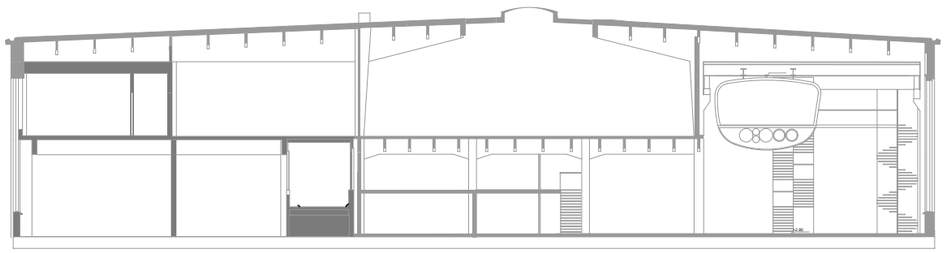

Nykytilanne, jossa vuokratut tilat merkitty harmaalla rasterilla.
1. kerros ylimpänä, 2. kerros keskellä ja poikkileikkaus alimpana.

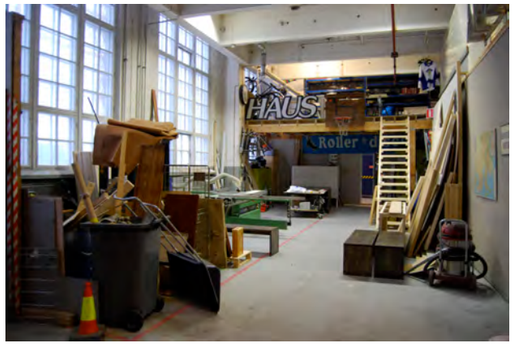

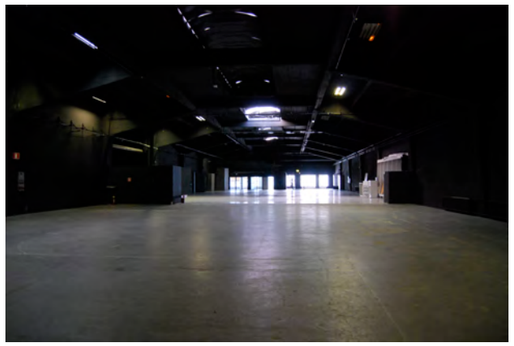

4 NYKYTILANNE

Vuokralaiset

Rakennus on nykyisin osittain aktiivisessa käytössä. Huoneistoala 12 500 m2. Entisten tehdashallien tilat on vuokrattu pääasiassa varastotiloiksi 1. kerroksessa, ja 2. kerroksen tehdashalliin on asettumassa käyttäjiä jotka hakevat käyttötarkoituksen muutosta esiintymistilaksi (?). Toimistotilat on vuokrattu eri toimijoille.

Tilat

Kokonaisvaltaisen ja pitempiaikaisen vuokralaisen puutteessa sen tilat ovat osittain tilapäisillä väliseinäjaoilla pilkottuja ja osaa niitä leimaa väliaikaisuuden ja välinpitämättömän käytön tuntu. Alkuperäinen tilaidea, jossa on kaksi korkeata hallitilaa ja keskellä kaksikerroksinen osa, ei hahmotu nykytilanteesta. Kokoonpanohalliin on jo rakentamisajan loppupuolella rakennettu välipohjaa, jota myöhemmin on laajennettu. Sen 1 kerroksen tilat on jaettu kevein väliseinin varastotiloiksi, ja 2 kerrokseen on lisätty toimistotiloja.

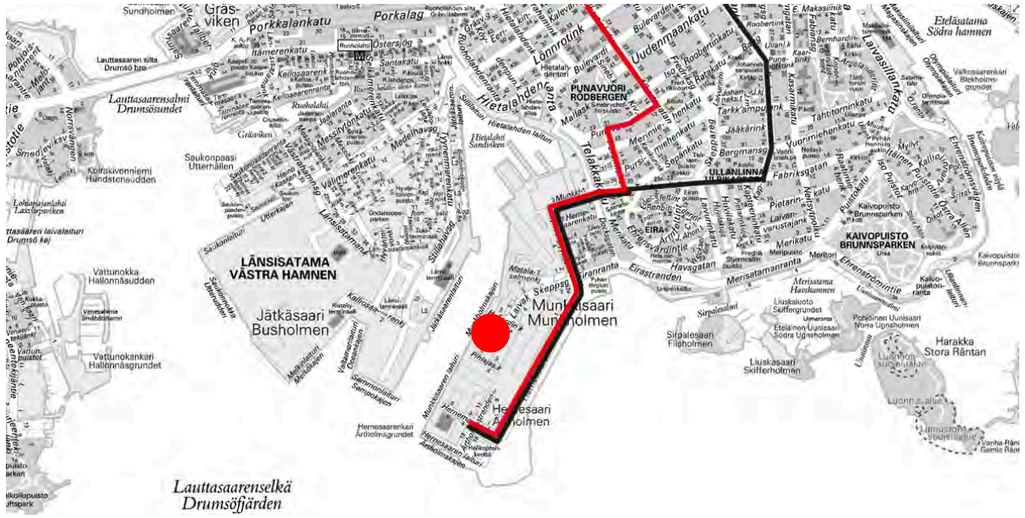

= Fordin talo

= bussi 16

= bussi 14

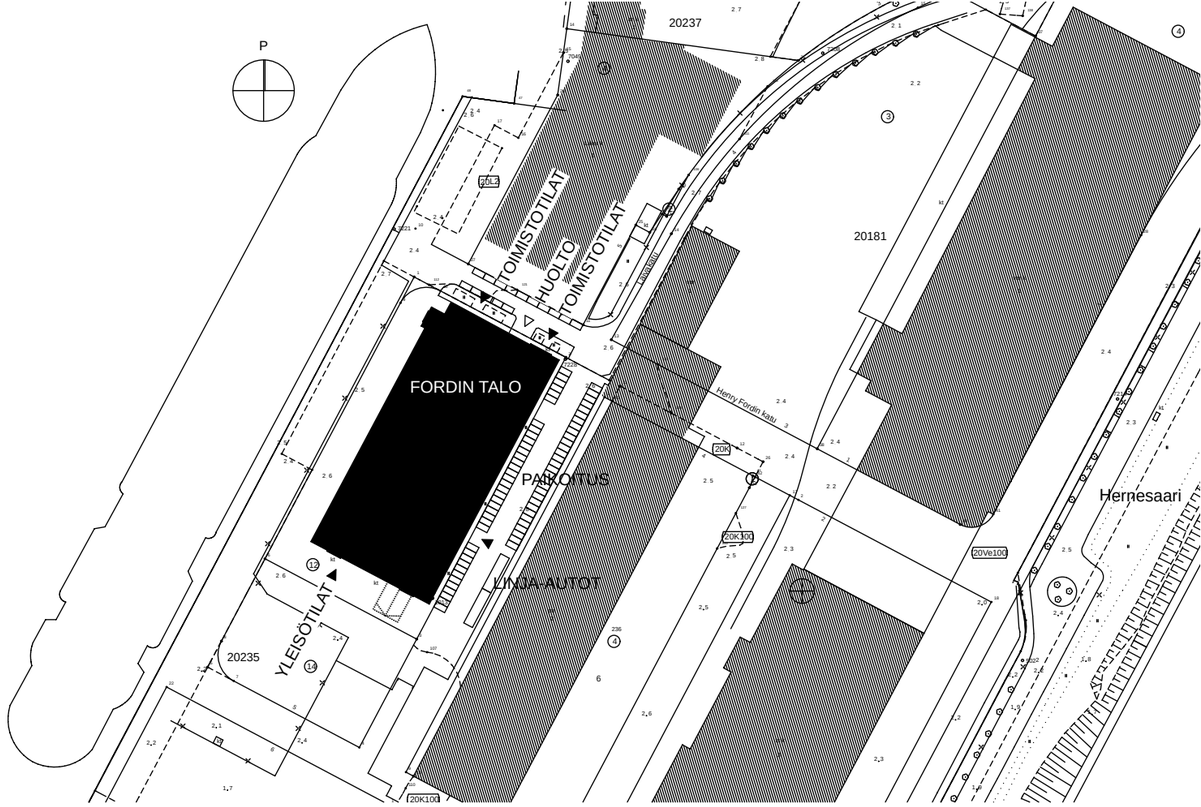

asemapiirros 1 : 2500

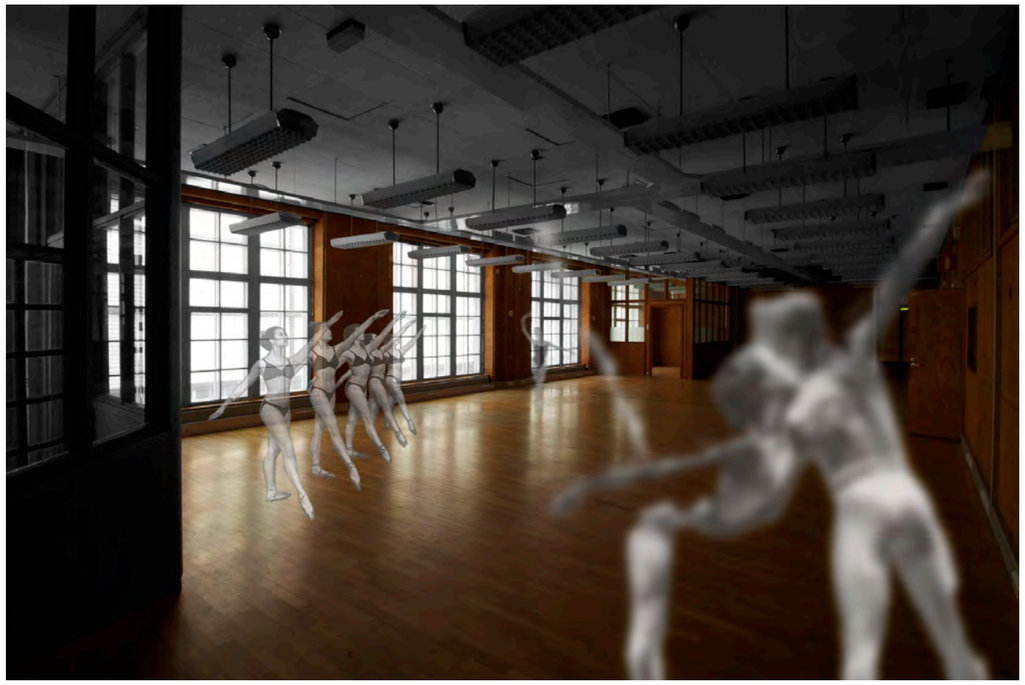

toimistotila 2. kerroksessa

IDEASUUNNITELMA
1 vaihe: 2012

Rakennuksen nykyisessä ajallisesti kerrostuneessa kokonaisuudessa vaikuttaa olevan paljon mahdollisuuksia. Pienillä muutoksilla rakennukseen voisi sijoittaa kulttuurialan toimijoita jo nyt.

Ennen kaikkea esiintyvien taiteilijoiden harjoitus- ja esiintymistilat vaativat kohennusta nykyisiin saniteettitiloihin nähden. Ideasuunnitelmassa on esitetty uusien saniteettitilojen toteuttamista yhteen paikkaan siten että ne palvelisivat koko 1 kerrosta.

1 KOKOONPANOHALLI: studiotiloja (Matalasalmenkadun puolella)

2 KESKIOSA: 1 krs aula- ja uudet aputilat, 2 krs esiintymis- ja harjoitustilat

3 NOSTURIHALLI: kaksi erillistä korkeaa tilaa: studio ja “tuubitila”

Poikittain näiden sektorien kanssa on päädyssä toimisto-osa 2-4 kerroksessa. Toimisto-osaan voidaan vuokrata niin studio- kuin toimistotiloiksi kulttuurin eri toimijoille.

Mahdollisia toimijoita voisivat tässä vaiheessa olla esim:
-
-
-
Rakenteet ja paloturvallisuus - tarkastelu
-
-

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
1 vaihe: 2012

studio
kokoonpanohallissa

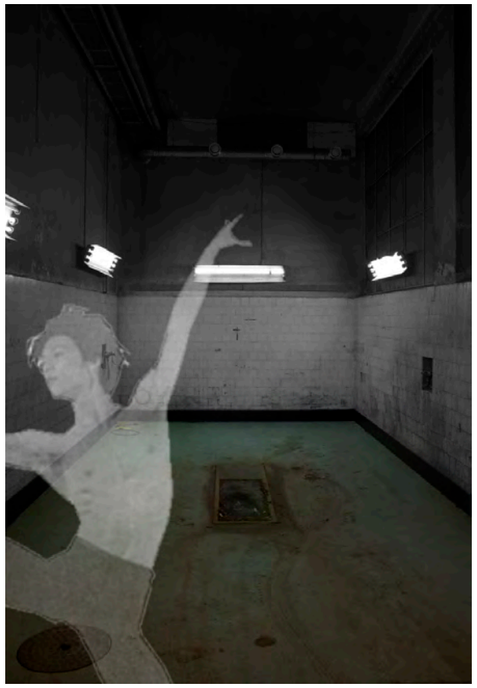

"tvättbox"

korkea studio
nosturihallissa

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
1 vaihe: 2012

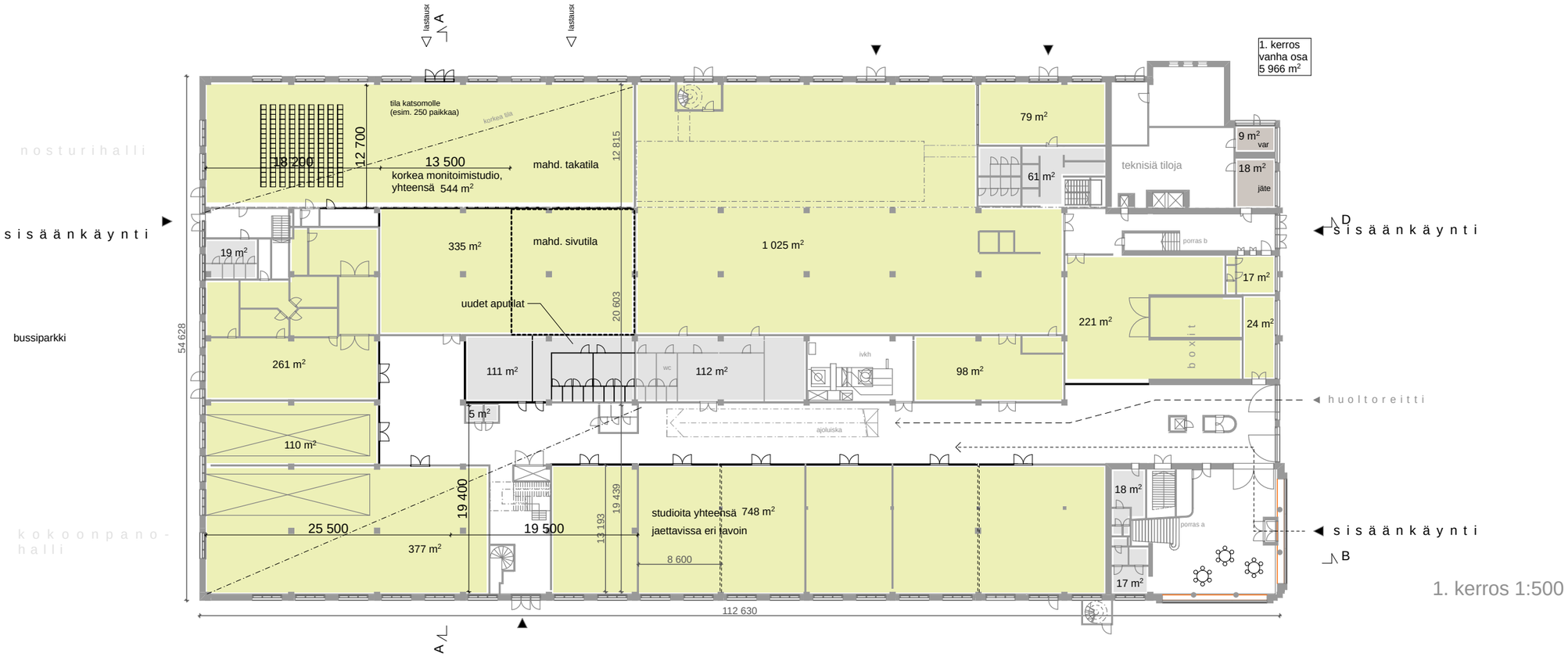

1. kerros 1:500

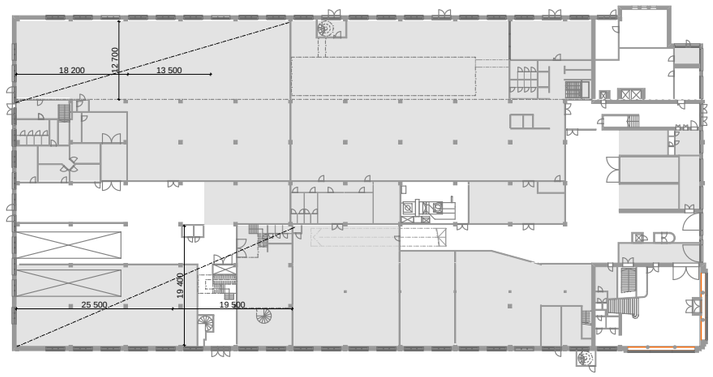

nykytilanne (vuokratut tilat merkitty harmaalla rasterilla)

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
1 vaihe: 2012

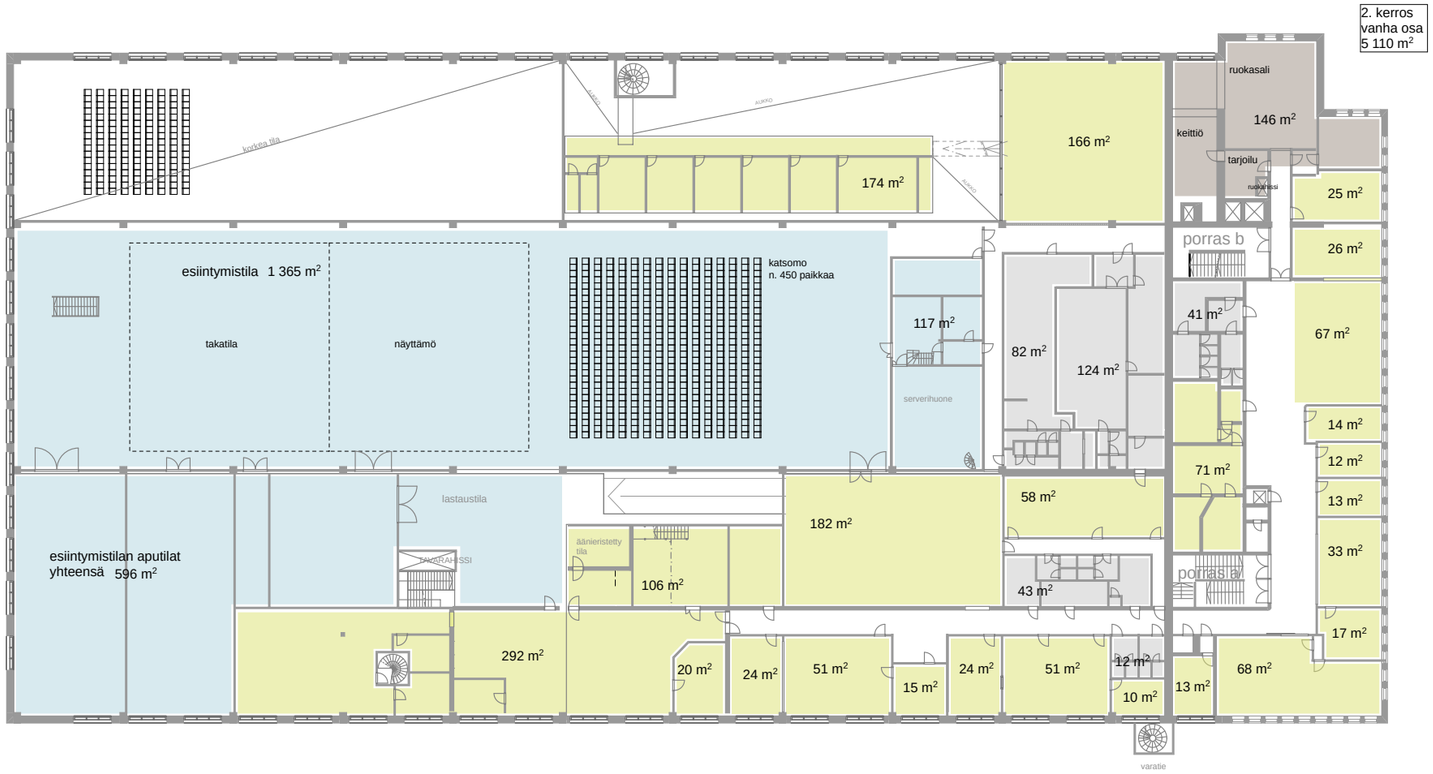

2. kerros 1:500

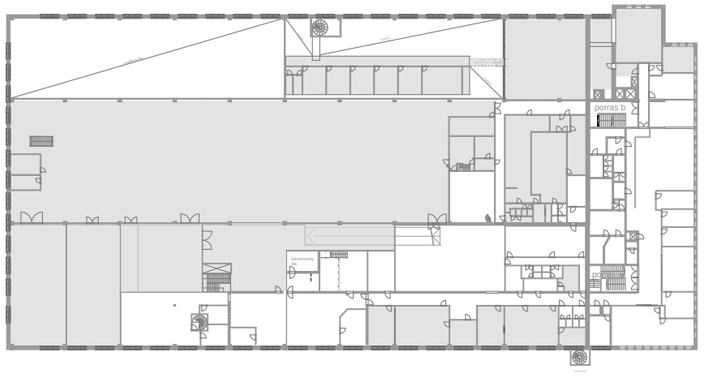

nykytilanne (vuokratut tilat merkitty harmaalla rasterilla)

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
1 vaihe: 2012

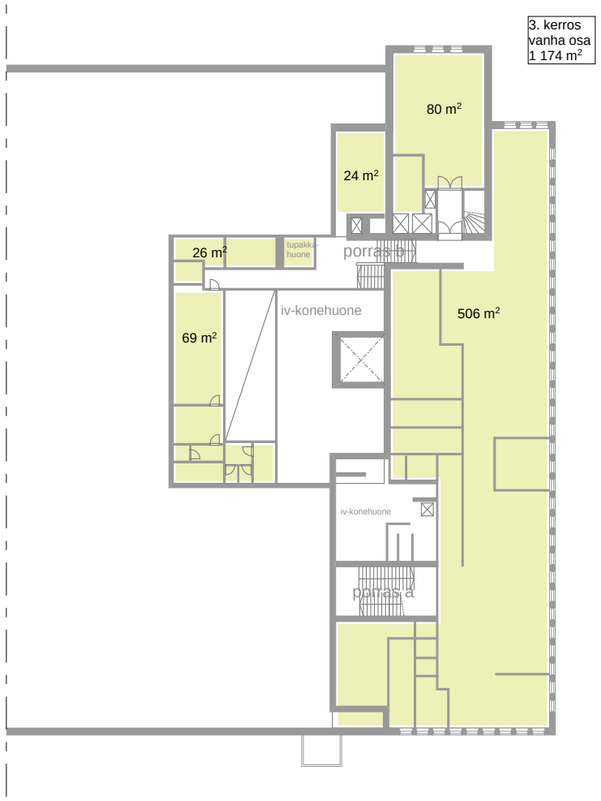

3. kerros 1:500

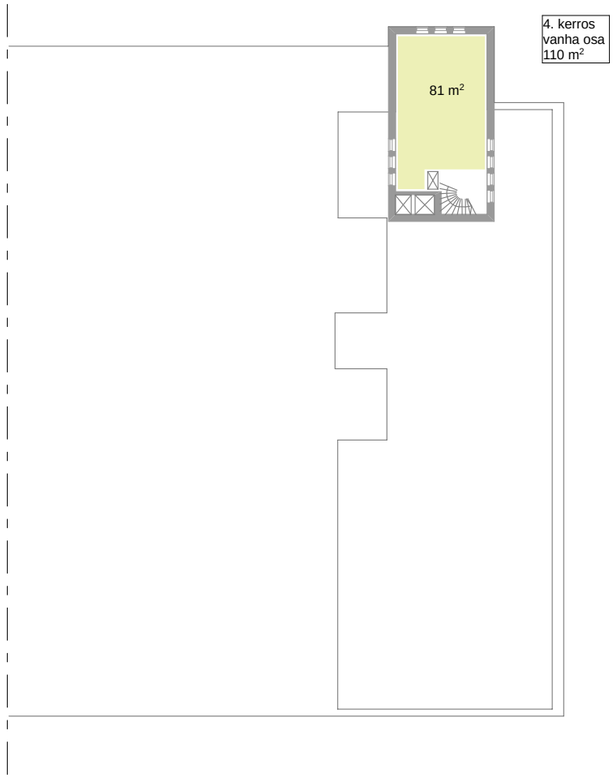

4. kerros 1:500

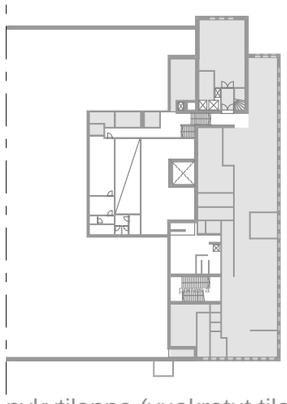

nykytilanne (vuokratut tilat merkitty harmaalla rasterilla)

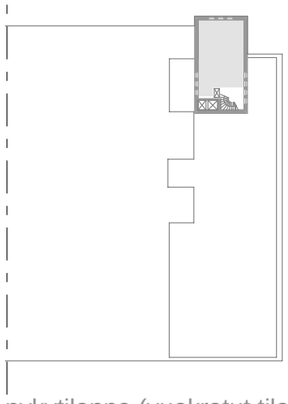

nykytilanne (vuokratut tilat merkitty harmaalla rasterilla)

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
1 vaihe: 2012

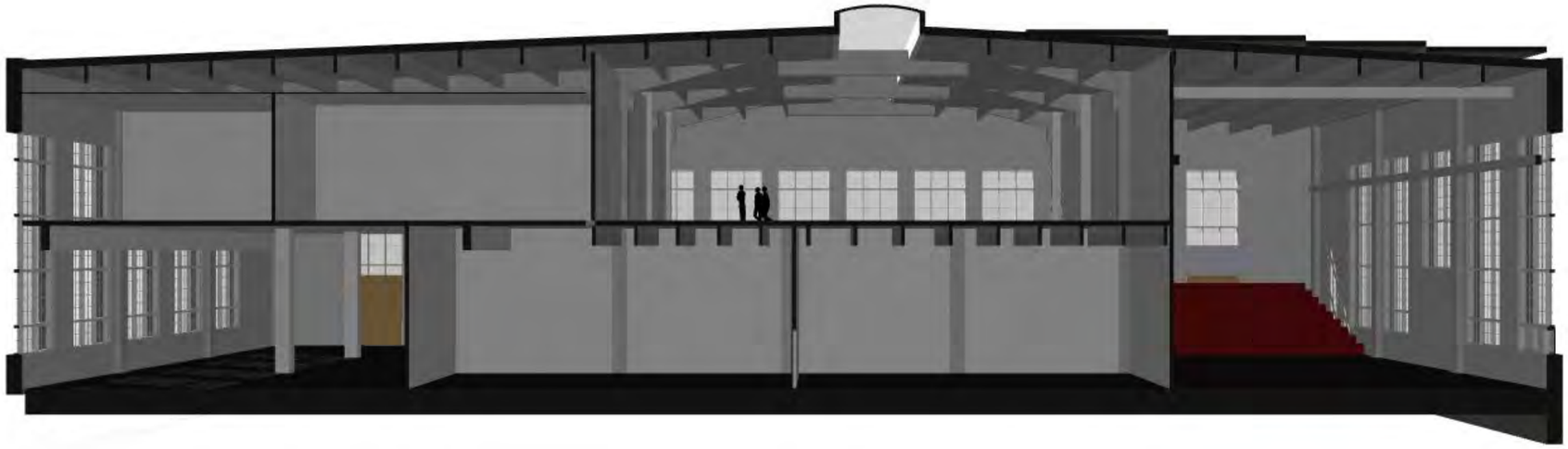

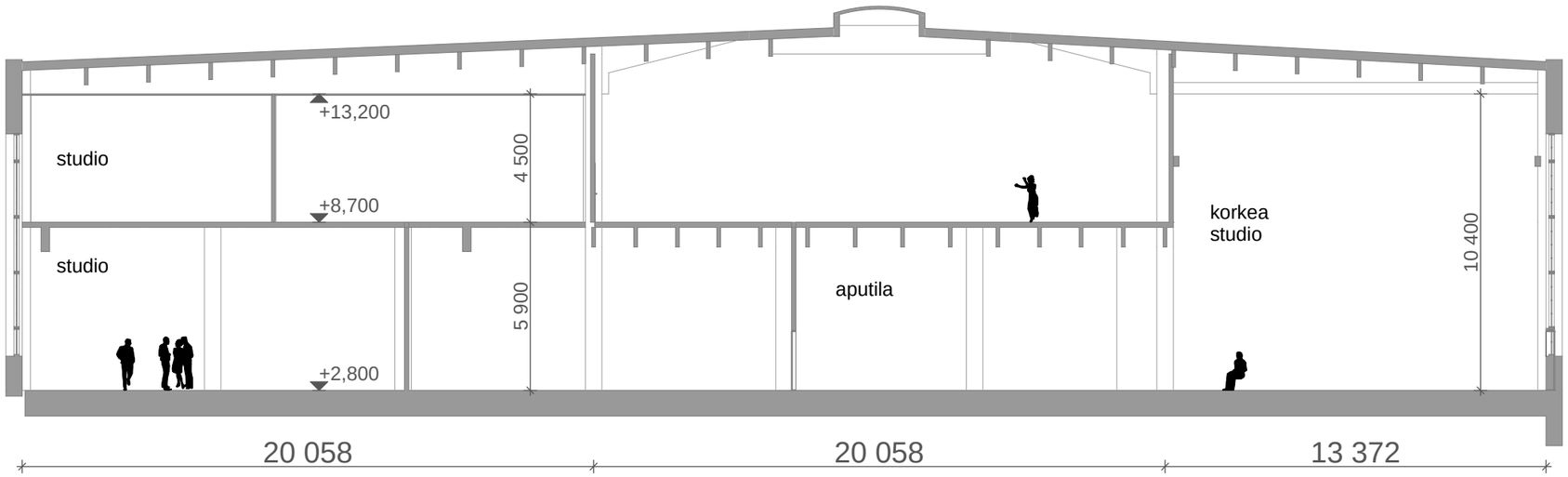

leikkaus A-A 1:200

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
1 vaihe: 2012

näkymä pohjoisesta kohti lisäosaa

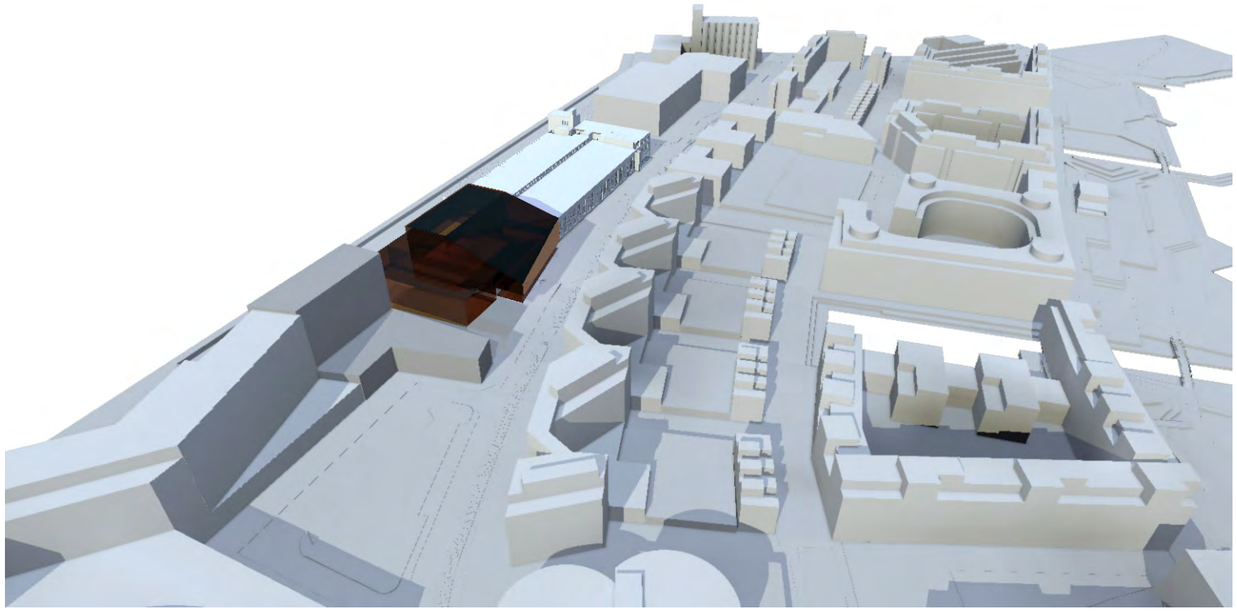

ilmakuvasovitus

IDEASUUNNITELMA
2 vaihe: 2030

Alkuperäisen tilajärjestelyn palauttaminen ainakin pääosin sopisi ideaan kulttuurin talosta. Rakennuksen aiemmista vaiheista voitaisiin palauttaa tuotantotilojen alkuvaiheiden arkkitehtuurille ominaisia piirteitä; tilojen avoimuus ja valoisuus sekä tehtaan toimintaan pohjautuneet tilajärjestelyt.

Tehdas muodostui alunperin kolmesta pitkittäisestä, toisiinsa avoyhteydessä olevasta sektorista. Nämä sektorit voisivat olla myös kulttuurirakennuksen villakoiran ydin seuraavasti:

1 KOKOONPANOHALLI
- välipohja puretaan osittain
- salissa oleva ajoluiska yläkertaan korvataan hissillä
-

2 KESKIOSA: 1 krs aula- ja aputilat, 2 krs esiintymis- ja harjoitustilat

3 NOSTURIHALLI: kaksi erillistä korkeaa tilaa: studionäyttämö ja “tuubitila”

Poikittain näiden sektorien kanssa on päädyssä toimisto-osa 2-4 kerroksessa. Toimisto-osaan voidaan palauttaa alkujaan selväpiirteinen tilallinen luonne, joka on osittain hävinnyt väliseinien purkamisen vuoksi.

4 LAAJENNUS
Erikokoiset salit aputiloineen soveltuvat liitettäväksi Fordin laivaan, yhteys keskiosan aulatilojen kautta. Fordin taloon voidaan sijoittaa salia palvelevat harjoitusstudiot keskiosan 2 kerrokseen. Suunnitelmassa on esitetty maksimikokoinen sali joka on 1100-paikkainen.

Rakenteet ja paloturvallisuus - tarkastelu
-
-

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
2 vaihe: 2030

näkymä etelästä kohti lisäosaa

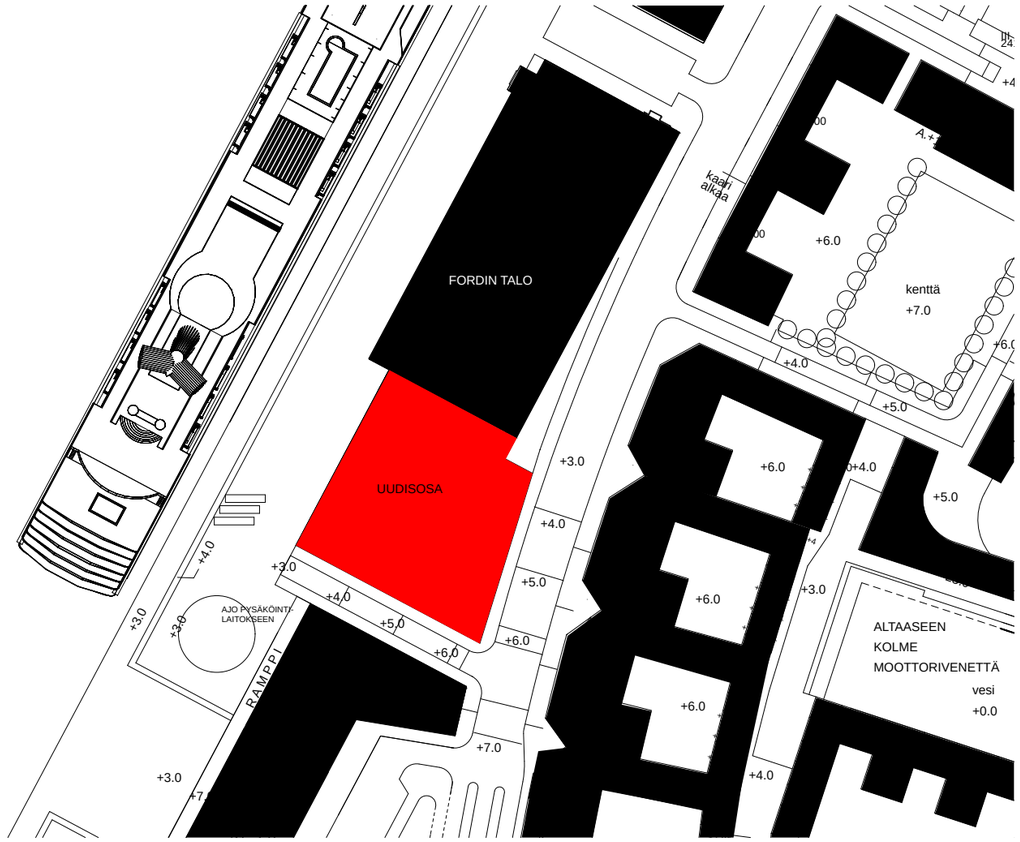

asemapiirustus 1:2000

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
2 vaihe: 2030

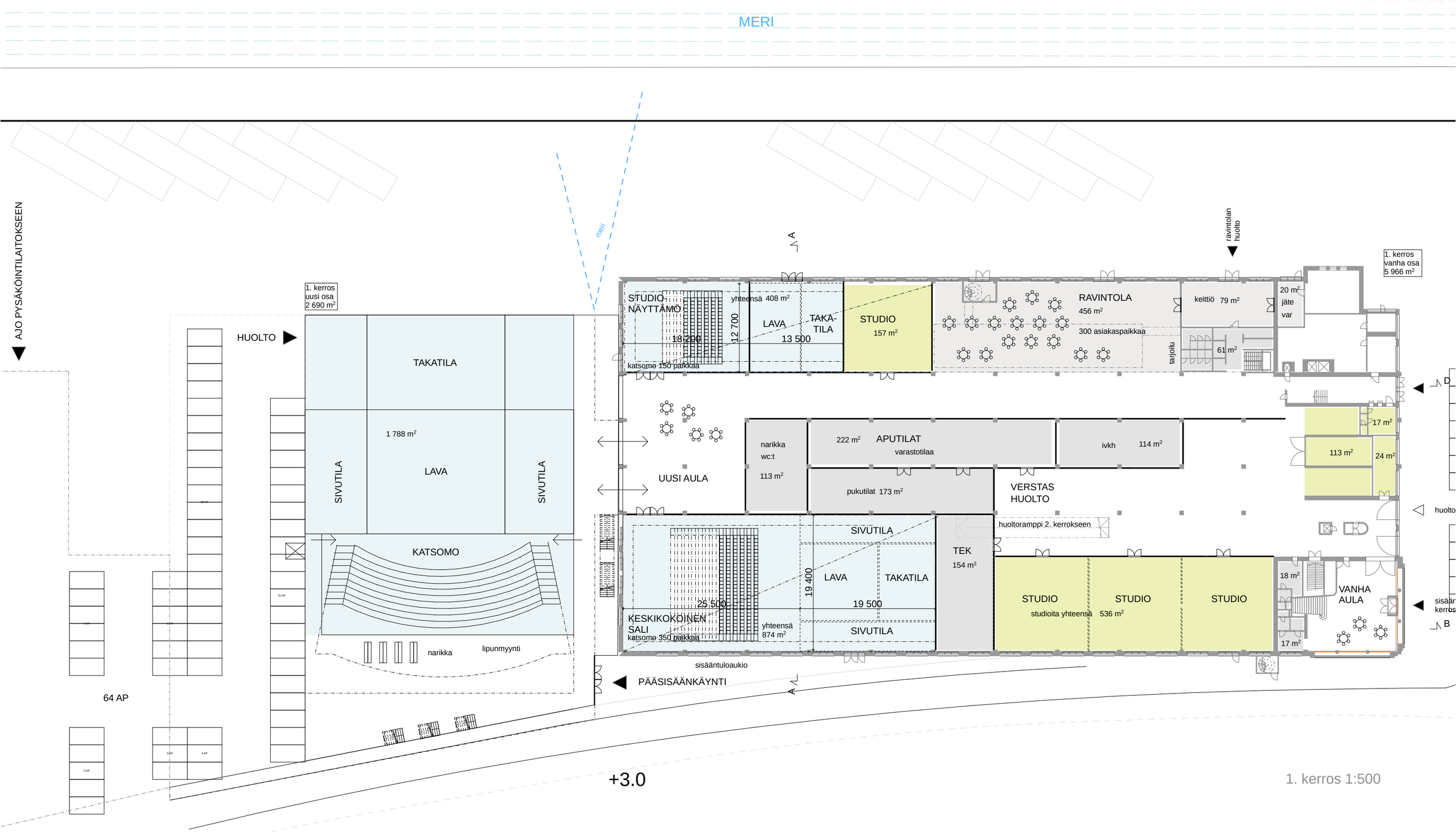

1. kerros 1:500

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
2 vaihe: 2030

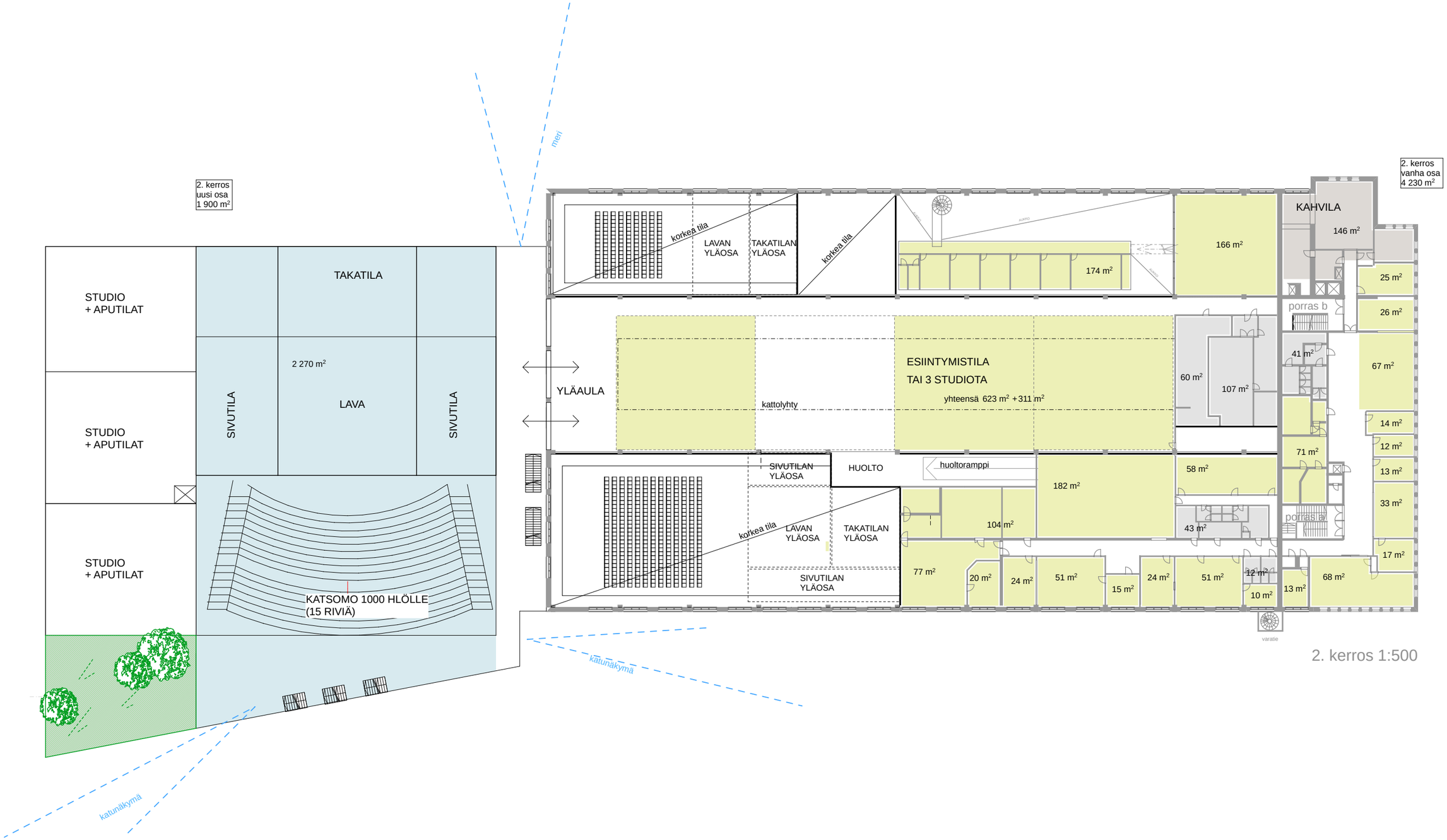

2. kerros 1:500

AUSTAVA 24.11.2011
V1 19.10.2011

IDEASUUNNITELMA
2 vaihe: 2030

näkymä kattoterassilta

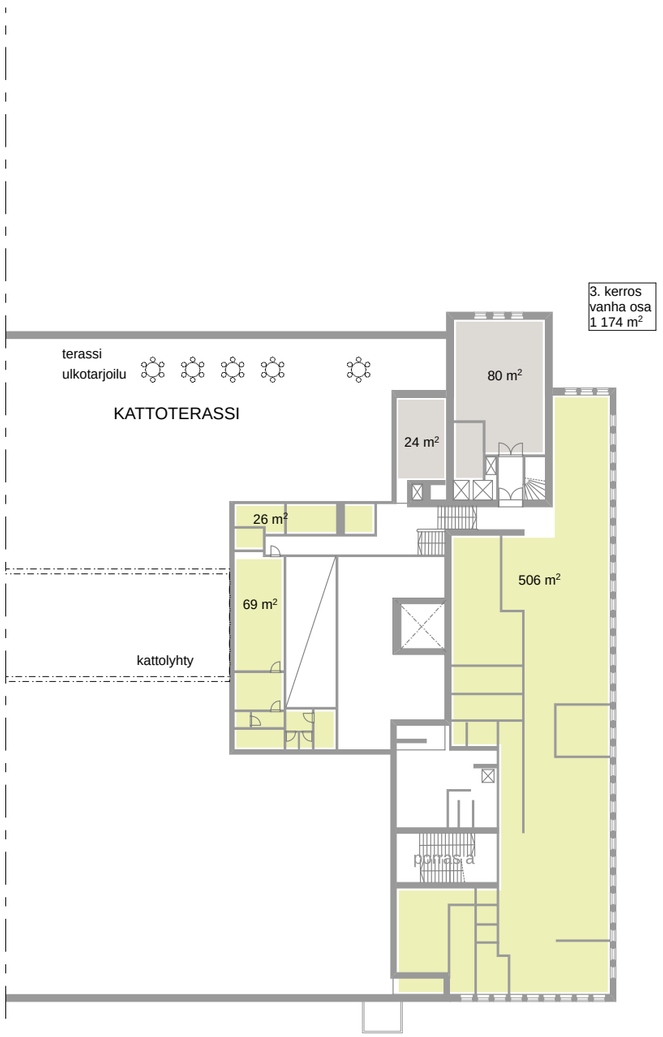

3. kerros 1:500

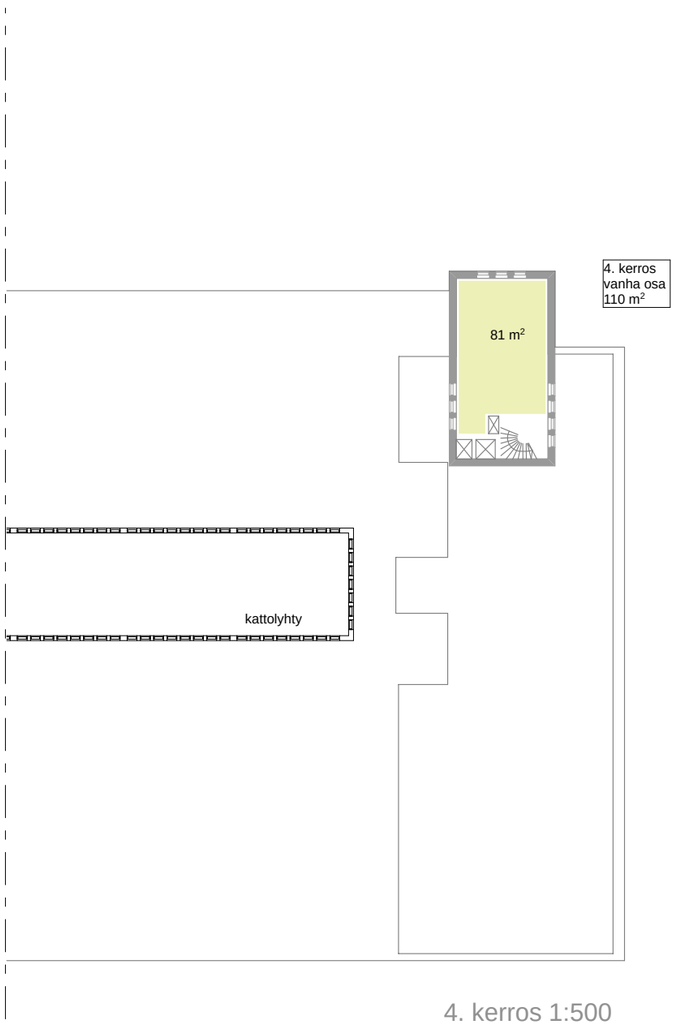

4. kerros 1:500

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
2 vaihe: 2030

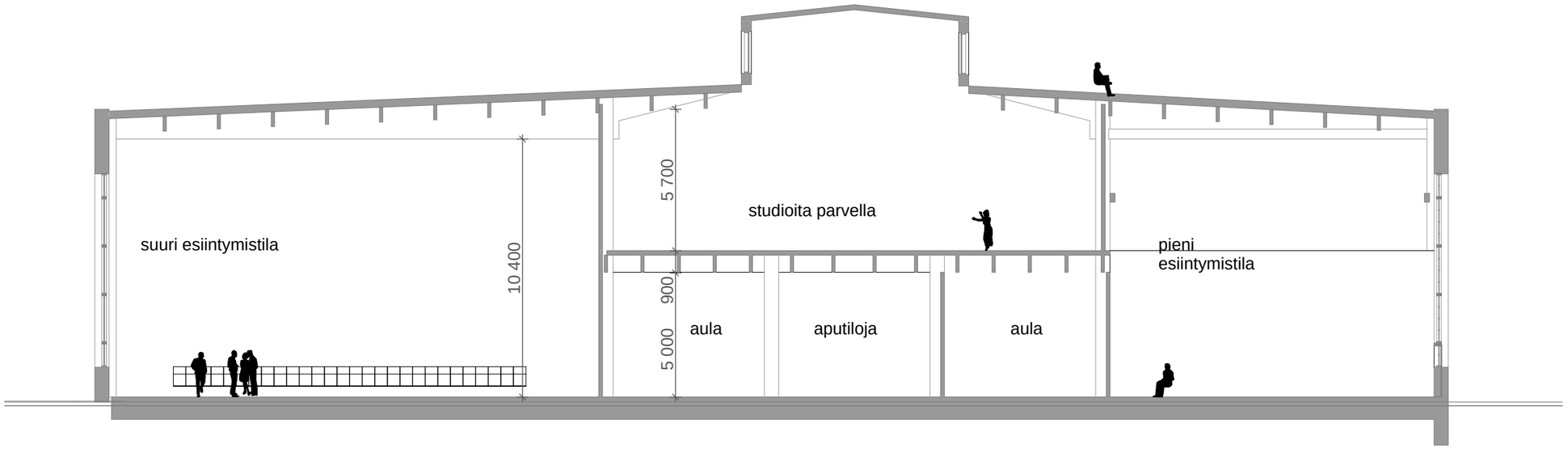

leikkaus A-A 1:200

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
2 vaihe: 2030

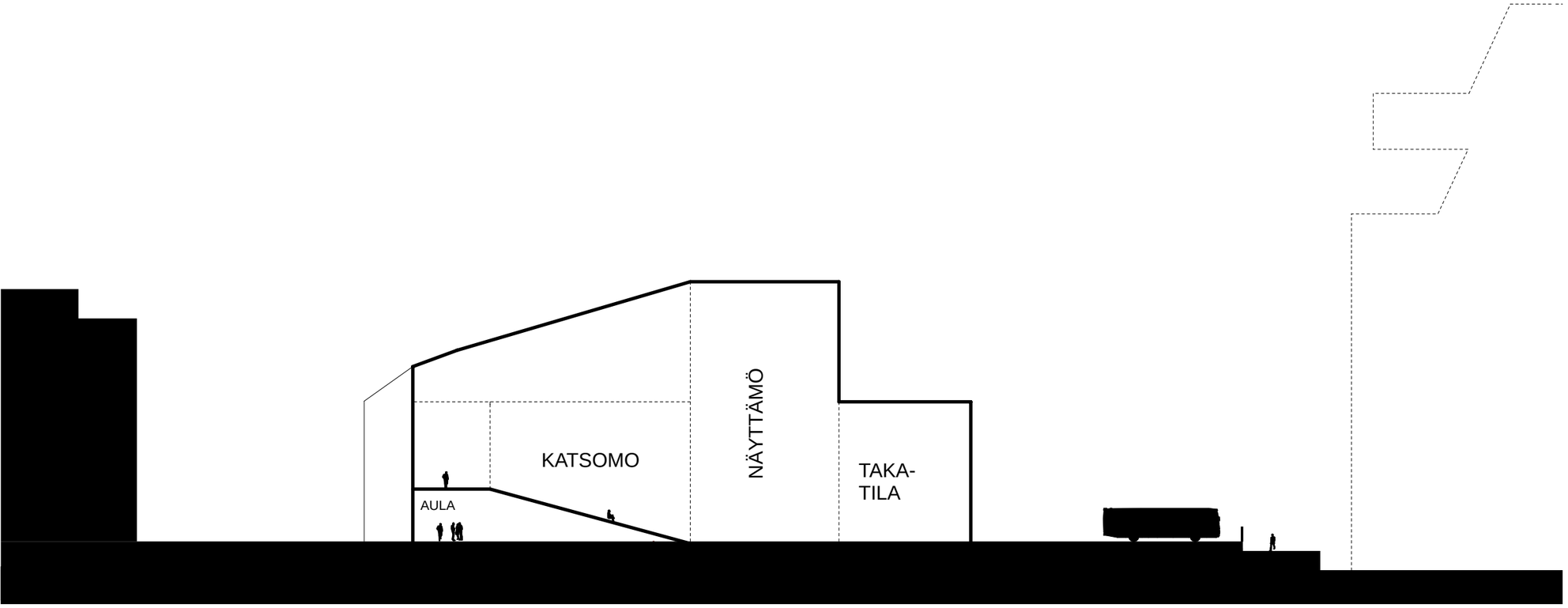

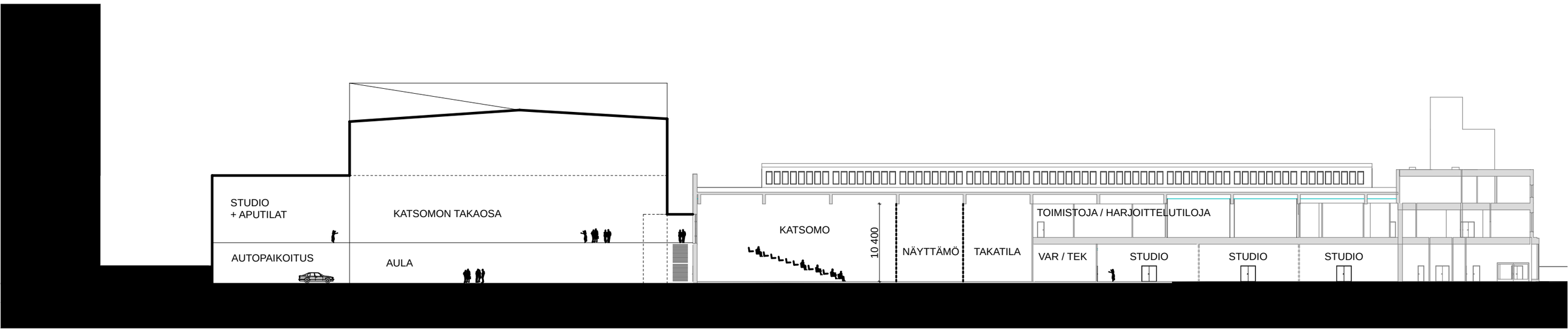

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
2 vaihe: 2030

näkymä nosturihallin
pienestä esiintymistilasta

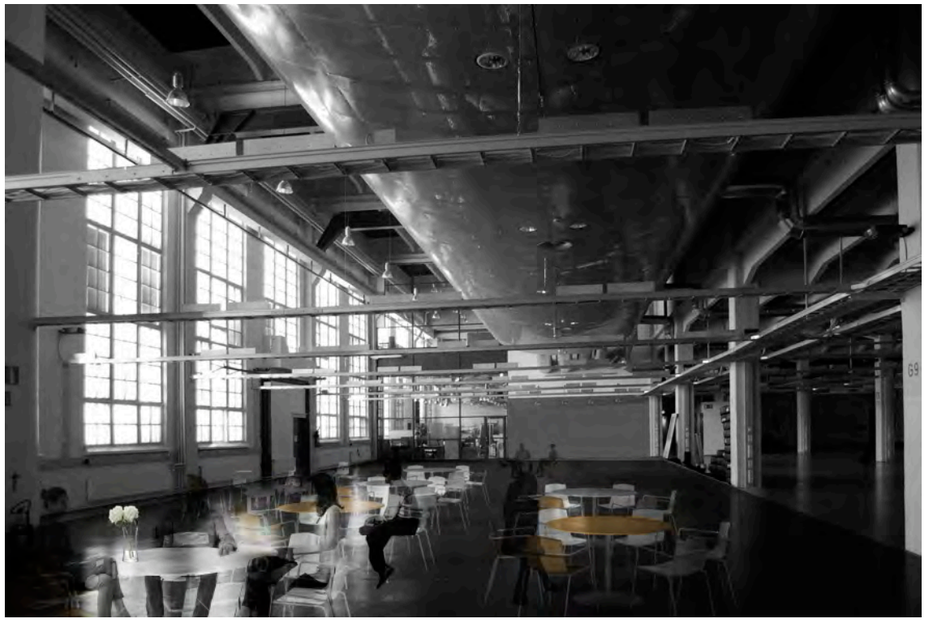

ravintola tuubitilassa

ALUSTAVA 24.11.2011

IDEASUUNNITELMA
2 vaihe: 2030